

ΔΙΑΣΩΖΟΝΤΑΣ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΜΑΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

Η συντήρηση έργων τέχνης

στην υπηρεσία του Πολιτισμού

Μικροί και μεγάλοι πολιτιστικοί θησαυροί, άλλοτε εμφανείς κι άλλοτε κρυμμένοι σε κάποια αποθήκη του σπιτιού μας, αποτελούν ένα κομμάτι αυτού που αποκαλούμε πολιτιστική κληρονομιά της χώρας. Από τους κατόχους ενός μικρού έργου ζωγραφικής μέχρι τους διαχειριστές ογκωδών πολιτιστικών μνημείων, όλοι μοιράζονται μερίδιο ευθύνης για την προστασία αυτής της κληρονομιάς. Η έννοια της συντήρησης έργων τέχνης έρχεται να μας υποδείξει τον τρόπο που μπορούμε να διαφυλάξουμε όλο αυτό τον πλούτο για τα παιδιά μας.

Ο Μηνάς Χατζηχρήστου, με πλούσιες σπουδές και εμπειρία πάνω στο αντικείμενο, διατηρεί οίκο συντήρησης έργων τέχνης στην Κυψέλη, συνεργαζόμενος μ' ένα ευρύ δίκτυο ειδικών. Όπως μας εξηγεί, η δραστηριότητα του οίκου εκτείνεται σ' ένα μεγάλο φάσμα διατηρητέων στοιχείων: κτίρια, φορητά αντικείμενα, υλικά παντός είδους (μάρμαρο, γυαλί, κ.λπ.), πίνακες, εικόνες, τοιχογραφίες, μνημεία και εκκλησίες είναι μερικά μόνο από εκείνα με τα οποία καταπάνεται η συντήρηση έργων τέχνης. Κι ως εκ τούτου, εκείνοι που συνήθως απευθύνονται στους οίκους συντήρησης είναι "ο χώρος της εκκλησίας, νομαρχίες, δήμοι, κοινότητες, άνθρωποι που εξειδικεύονται πάνω στον χώρο της τέχνης (γκαλερίστες, αντικέρ κ.λπ.) και φυσικά απλοί ιδιώτες", αναφέρει ο Μηνάς Χατζηχρήστου και συνεχίζει: "Μπορεί να πρόκειται για ανθρώπους που έχουν μια εικόνα, έναν πίνακα, μια πορσελάνη ως οικογενειακό κειμήλιο ή για συστηματικούς συλλέκτες που αγοράζουν έργα από δημοπρασίες ή γκαλερί".

Η συντήρηση δεν είναι ανακαίνιση

Ο βαθμός φθοράς ενός έργου ποικίλλει, το ίδιο και οι μέθοδοι που μπορεί να χρησιμοποιηθούν, για μερική ή πιο ολοκληρωμένη αποκατάσταση του προβλήματος. Και όπως φαίνεται, ποτέ δεν είναι αργά για να "σώσουμε" ένα έργο από την ολοκληρωτική φθορά: "Η συντήρηση, σε οποιαδήποτε στιγμή της ζωής του αντικειμένου κι αν έρθει, μπορεί να βοηθήσει το αντικείμενο να παρατείνει τη ζωή του στον χρόνο. Χωρίς όμως να γίνεται καινούργιο. Δεν κάνουμε ανακαίνιση", αναφέρει ο Μηνάς Χατζηχρήστου, τονίζοντας τη σημασία που έχει το να μην αλλοιώνεται η ταυτότητα του έργου κατά τη συντήρηση.

Και μετά τη συντήρηση;

Έπειτα από τη διαδικασία της συντήρησης, το επόμενο βήμα είναι η διατήρηση του έργου σε καλή κατάσταση για όσο το δυνατόν μεγαλύτερο διάστημα. Κι αυτό εξαρτάται, όπως μας ενημερώνει ο κ. Χατζηχρήστου, από

"Η συντήρηση, σε οποιαδήποτε στιγμή της ζωής του αντικειμένου κι αν έρθει, μπορεί να βοηθήσει το αντικείμενο να παρατείνει τη ζωή του στον χρόνο. Χωρίς όμως να γίνεται καινούργιο. Δεν κάνουμε ανακαίνιση"

τις συνθήκες στις οποίες θα "ζήσει" το έργο μετά τη συντήρηση: "Εάν το αντικείμενο επιστρέψει σε μια αποθήκη, σ' έναν υγρό χώρο, σ' έναν χώρο με κακές συνθήκες παραμονής, σίγουρα θα ξαναφθαρεί. Εάν όμως μπει σε χώρο όπου έχουμε καλές συνθήκες παραμονής (θερμοκρασία, υγρασία, φωτισμός), τότε τα πράγματα θα είναι πολύ καλύτερα".

Η συντήρηση στην Ελλάδα

Μολοντί η χώρα μας έχει το πρόνομο να διαθέτει μια ανεκτίμη-

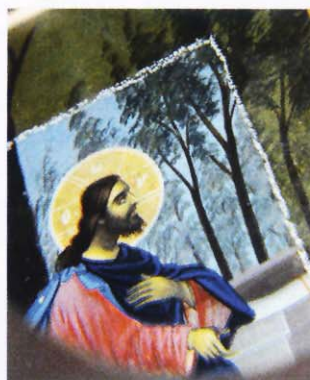
της αξίας πολιτιστική περιουσία, δεν φαίνεται όλοι οι Έλληνες να συνειδητοποιούν αυτά που πρέπει να γίνουν για να την διατηρήσουν ζωντανή. “Η κουλτούρα στο θέμα της συντήρησης είναι, δυστυχώς, περιορισμένη στην Ελλάδα, χωρίς να φταίει καθένας από μας γι’ αυτό. Ευθύνονται περισσότερο κάποιοι φορείς που δεν έχουν μεριμνήσει να ενημερώσουν για το πώς θα προστατεύσουμε σωστά τον πολιτισμό που έχουμε στον χώρο μας, στο σπίτι μας και γενικότερα”, αναφέρει χαρακτηριστικά ο Μηνάς Χατζηχρήστου,

υπενθυμίζοντας όλα αυτά που μπορούμε να κάνουμε για να διασώσουμε τον πολιτισμό μας, όμως συχνά τα αμελούμε.

Έργα τέχνης και αυθεντικότητα

Μία ακόμη πτυχή της δραστηριότητας του Μηνά Χατζηχρήστου, εκτός από αυτήν καθαυτή τη συντήρηση, είναι η εκτίμηση της αυθεντικότητας των πινάκων: “Για να εκτιμηθεί σωστά η αυθεντικότητα ενός έργου, πρέπει να υπάρχουν δύο απόψεις: η μία είναι του ιστορικού Τέχνης, ο

ο οποίος έχει ασχοληθεί με τον συγκεκριμένο ζωγράφο –αυτό είναι το θεωρητικό κομμάτι– κι από την άλλη η άποψη του συντηρητή έργου τέχνης, ο οποίος έχει ασχοληθεί τεχνικά με αντίστοιχα έργα του συγκεκριμένου ζωγράφου. Οπότε μπορεί να “μπει” τεχνικά στο έργο και να εκτιμήσει πράγματα, όπως το αν είναι αυθεντική η υπογραφή ή μεταγενέστερη. Από κει και πέρα, μπορούμε να περάσουμε και σε πιο εξειδικευμένες μεθόδους, όπως ακτινογραφία του έργου κι άλλου τύπου αναλύσεις”, καταλήγει.

Η συντήρηση και η... ιατρική

Αν έπρεπε κάποιος να παρομοιάσει τη συντήρηση έργων τέχνης με μια άλλη επιστήμη, αυτή, σύμφωνα με τον Μηνά Χατζηχρήστου, θα ήταν η ιατρική: “Στην ιατρική έχουμε τον ασθενή με τον οποίο ασχολείται ο γιατρός, ενώ εμείς καλούμαστε ν’ ασχοληθούμε με το έργο τέχνης που “πάσχει”. Μόνο που το έργο δεν μπορεί να μιλήσει για να καταλάβουμε τι έχει, από τι πάσχει, πρέπει εμείς να καταλάβουμε τι γίνεται. Και πέραν τούτου, υπάρχουν πολλά εργαλεία που είναι κοινά, νυστέρια κ.λπ.”.

Ο Μηνάς Χατζηχρήστου...

- Έχει σπουδάσει συντήρηση έργων τέχνης στο Ανώτατο Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Αθηνών, με ειδίκευση στα ζωγραφικά έργα τέχνης κι έχει κάνει επιπλέον εξειδίκευση στην Αγγλία.

- Έχοντας δουλέψει σε διάφορους χώρους πολιτισμού, με αφετηρία το αρμόδιο υπουργείο, έστησε το δικό του εργαστήριο συντήρησης έργων τέχνης σε συνεργασία με πολλούς επιστήμονες και τεχνικούς.

- Χαρακτηριστικά δείγματα δουλειάς του η συντήρηση μεγάλου μέρους της συλλογής των ζωγραφικών έργων του Ξενοδοχείου Μεγ. Βρετανία, των τοιχογραφιών πολλών γνωστών ιερών ναών, του κτήριου του πρώην υπουργείου Ναυτικών στην Πλ. Κλαυθμώνος, το νεοκλασικό κτήριο στο οποίο στεγάζεται η Εθνική Τράπεζα στο Θησείο επί της οδού Ηρακλειδών κ.λπ. Επίσης έχει πραγματοποιήσει την οργάνωση πολλών μουσειακών χώρων.

- Έχει ασχοληθεί και με τη διδασκαλία της συντήρησης έργων τέχνης, διδάσκοντας σε πολλά ιδρύματα και σχολές.

- Έχει την παραγωγή και την παρουσίαση της εκπομπής *Την τέχνη διαφύλαξον* στον σταθμό της Εκκλησίας της Ελλάδας (89,5, Τετάρτη στις 18:30).